

Učebné osnovy

Vzdelávacia oblasť	Človek a spoločnosť
Názov predmetu	Dejepis
Stupeň vzdelania	ISCED 2- nižšie sekundárne
Ročník	šiesty
Časový rozsah vyučovania	66 hodín/2 hodiny týždenne,
Vyučovaci jazyk	Slovenský jazyk
Poznámka	Povinný predmet
Dátum poslednej zmeny	7. júl 2011
Vypracovala	Mgr. Zuzana Skrúcaná

1. Charakteristika predmetu

Dejepis je samostatným predmetom a spolu s humánnou zložkou zemepisu a občianskou výchovou tvorí vzdelávaciu oblasť spoločenskovedných predmetov. Spolu s nimi predstavuje jeden z významných prostriedkov procesu humanizácie žiakov. Pomocou vyučovania dejepisu sa žiaci oboznamujú s vývojom ľudskej spoločnosti najmä z hľadiska aspektu konajúcich osôb, či skupín ľudí a tiež prostredníctvom pohľadov na dôležité formy života spoločnosti v jednotlivých historických obdobiach. Postupne si osvojujú kultúru spoločenskej komunikácie a demokratické spôsoby svojho konania.

Kladie dôraz na dejiny obdobia praveku, historické obdobie starovekého Ríma, Grécka a stredovekého spôsobu života.

Vyučovanie dejepisu vedie žiakov k úcte k vlastnému národu, k rozvíjaniu vlastenectva ako súčasť kultivovania ich historického vedomia. Pritom rezonuje i úcta k iným národom a etnikám, rovnako tak rešpektuje kultúrne a iné odlišnosti ľudí, rôznych skupín a spoločností. s nimi predstavuje jeden z významných prostriedkov procesu humanizácie žiakov.

2. Ciele vyučovacieho predmetu

Za základnú cieľovú kategóriu výučby dejepisu považujeme tvorbu štúdijských predmetových, medzipredmetových kompetencií – spôsobilostí, schopností využívať kvalitu získaných znalostí v rôznych poznávacích i praktických situáciách, ktoré umožnia žiakom, aby nepristupovali k histórii len ako k uzavretej minulosti, ale aj k rozvíjaniu celej škály kompetencií (spôsobilostí), klásť si v aktívnej činnosti kognitívne rôznorodé otázky, pomocou ktorých sa cez kategóriu prítomnosti pýtajú na minulosť a vytvárajú si tak postupne vlastný názor vo vzťahu k budúcnosti.

Neodovzdávame žiakom hotové poznatky pasívne, ale je nevyhnutné v širšej miere aplikovať prístupy, ktoré kladú dôraz na aktívne učenie, na proces hľadania, objavovania a konštruovania (vytvárania) poznatkov na základe vlastnej činnosti a skúsenosti v interakcii s učiteľom a spolužiakmi v kooperatívnom učení.

Kompetencie

Kognitívne spôsobilosti

Žiaci si kladú otázky:

- použijú ich na osvojovanie daných významov, ktoré súvisia s riešením základných operácií:

s historickým časom

- zaraďovať historické udalosti, javy, procesy a osobnosti chronologicky a synchronne

- využívať medzníky ako prostriedok orientácie v minulosti
s historickým priestorom
- rozlišovať miestny, regionálny, národný, globálny historický priestor
- zaraďovať historické udalosti, javy, procesy a osobnosti priestorovo
s historickými faktami, udalosťami, javmi a procesmi a ich hodnotiacim posudzovaním
- vymedziť jednotlivú historickú udalosť, jav, proces, osobnosť
- skúmať konanie ľudí v daných podmienkach a vysvetľovať ho
- rozpoznať charakteristické znaky jednotlivých historických období
pri vyhľadávaní relevantných informácií
- z rôznych zdrojov, z učebníc, cvičebníc, pracovných zošitov, slovníka cudzích slov, atlasov, novin, časopisov, webových stránok
pri využívaní týchto informácií a verifikovaní ich hodnoty
- vyberaní, porovnávaní, rozlišovaní, zaraďovaní informácií
pri štruktúrovaní výsledkov, výstupov a potvrdení vybraného postupu zoradení výsledkov
- rozpoznaní podstatného od nepodstatného
- tvorbe súboru vlastných prác

Základné všeobecné kompetencie žiaka ako sú kompetencie kognitívne, komunikačné, interpersonálne a intrapersonálne sú rozvíjané na každej vyučovacej hodine používaním vhodných foriem a inovatívnych metód vyučovania. Nadalej sa kladie dôraz na rozvíjanie čitateľskej gramotnosti žiakov.

Afektívne spôsobilosti

- Sformulovať vlastné hodnotenie historického prameňa, podložiť svoje stanovisko argumentmi
- Zaujať postoj k vecnému textu, vedieť analyzovať vecný text
- Sformulovať vlastné hodnotenie textu a podložiť svoje stanovisko argumentmi.

Konatívne spôsobilosti

- Pri ústnom prejave dodržiavať správne dýchanie, artikuláciu, spisovnú výslovnosť a správne uplatňovať suprasegmentálne javy
- Reprodukovať vecný text (doslovne, podrobne, stručne)
- Vyhľadať kľúčové slová v text
- Napísať poznámky z prečítaného textu
- Vedieť prezentovať vlastnú prácu

Komunikačné spôsobilosti

- Adekvátne komunikovať a prezentovať predkladaný historický materiál
- Vedieť komunikovať medzi členmi skupiny pri analyzovaní textov a systematizovaní poznatkov

Učebné spôsobilosti

- Zapamätať si potrebné fakty a definície a preukázať ich znalosť
- Vysvetliť podstatu osvojených javov a vzťahov medzi nimi
- Na základe indukcie a zovšeobecnenia odvodiť charakteristiky a definície nových javov
- Usporiadať známe javy do tried a systémov
- Orientovať sa v školskej, verejnej knižnici, v periodikách
- Vedieť získať informácie z rôznych zdrojov a internetu

Interpersonálne spôsobilosti

- Spôsobnosť akceptovať skupinové hodnoty
- Schopnosť tolerovať odlišnosti jednotlivcov
- Schopnosť kooperácie
- Schopnosť empatie
- Schopnosť dosiahnuť konsenzus

Postojové spôsobilosti

- Vytvárať si vlastný hodnotový systém
- Vytvárať si pozitívny vzťah k odlišným kultúram i vlastnému národu
- Uvedomovať si svoju národnú identitu

3. Stratégia vyučovania

Stratégiou vyučovania chceme dosiahnuť, aby zvolené metódy, formy a prostriedky rozvíjali v žiakoch národnú hrdosť a pozitívny vzťah k historickému kontextu. Zároveň aby žiakov viedli k osvojovaniu si základných vedomostí, postojov a názorov, aby rozvíjali ich komunikatívne schopnosti a návyky tak, aby vedeli primerane reagovať v rôznych situáciách, aby nadobudli sebavedomie pri vystupovaní na verejnosti, nadobudli estetické cítenie, uvedomili si podstatu ľudských hodnôt a vyjadrili svoje hodnotenie s využitím vhodných argumentov.

Metódy

- Situačná metóda
- Riadený rozhovor, diskusia
- Skupinová práca
- Samostatná práca
- Problémové metódy, heuristická metóda
- Fixačné metódy
- Motivačné metódy
- Práca s knihou a odborným textom

Formy

- Vyučovacia hodina klasického typu
- Projektové vyučovanie
- Skupinové vyučovanie
- Exkurzia
- Beseda

Vyučovacie postupy

Využiť metodické postupy pre vyučovanie jednotlivých tematických celkov počas osvojovania si učiva, aktualizácie osvojeného učiva, kontroly a hodnotenia.

4. Obsah predmetu

Tematické celky:

- 1. Obrazy pravekého sveta – 15 hod.*
- 2. Obrazy starovekého sveta – 35 hod.*
- 3. Svetové náboženstvá – 6 hod.*
- 4. Obrazy stredovekého sveta – 10 hod.*

5. Kritéria hodnotenia žiakov

Predmet sa klasifikuje podľa Metodických pokynov na hodnotenie a klasifikáciu žiakov základných škôl.

Skúšanie písomnou alebo ústnou formou individuálne alebo skupinovo či frontálne, vždy z poslednej látky a predchádzajúcich dvoch látok z dôvodu nadväznosti. Súčasťou hodnotenia sú aj miniprojekty, v ktorých je dôležitá grafická, estetická aj obsahová stránka problematiky, ale aj ich záverečné odprezentovanie.

K žiakom so ŠVVP a poruchami učenia pristupovať podľa individuálnych potrieb. Jednotlivým žiakom dať priestor na sebareflexiu a sebahodnotenie ich výkonov a osobnostných pokrokov. Pri preverovaní vedomostí a zručností sa dbá na pozitívnu atmosféru a spravodlivé ohodnotenie úrovne nadobudnutých spôsobilostí.

5.1 Metódy hodnotenia

- Ústna skúška
- Písomná skúška
- Hodnotenie pracovnej aktivity, súvislého prejavu, výkonu žiaka
- Slovné hodnotenie
- Priebežné hodnotenie čiastkových úspechov žiaka (kombinované hodnotenie)

5.2 Prostriedky hodnotenia

- Rozbor žiackych prác
- Rozhovor
- Skúšanie
- Analýza výstupu projektu
- Písomné testy

5.3 Kritériá hodnotenia vo vzťahu k výkonovým štandardom

- Žiak vypracuje projekty na základe zadania učiteľa s využitím viacerých zdrojov rôzneho charakteru – internet, encyklopédie, odborná literatúra a iné
- Žiak bude skúšaný ústnou a písomnou formou počas tematického celku alebo v jeho závere.

Klasifikačná stupnica:

100% - 91% = 1; 90% - 76% = 2; 75% - 55% = 3; 54% - 35% = 4; 34% - 0% = 5

6. Prostriedky (učebné zdroje)

Odborná literatúra

Tomková, M., Miháliková, M., Krasnovský, B.: Dejepis pre 6. ročník ZŠ, SPN, BA 2011

Mandelová, H. a kol.: Dejepisný atlas – pravek a starovek, VKÚ Harmanec

Mandelová, H. a kol.: Dejepisný atlas - stredovek, VKÚ Harmanec

Ďalšie zdroje: odborné publikácie, internet

Didaktická technika

- PC, dataprojektor
- DVD – prehrávač
- Video
- Interaktívna tabuľa

Materiálne výučbové prostriedky (učebné pomôcky)

- Historické mapy
- Štandardizované testy
- Historické pramene

Ďalšie zdroje

- Internet, web-stránky, www.zborovna.sk, prezentácie
- Noviny, časopisy
- Knižnica

ŠTANDARDY

<i>Tematický celok</i>	<i>Obsahový štandard</i>	<i>Výkonový štandard</i>	<i>Prierezové témy</i>
	<i>Pojmy</i>		
<u>Obrazy pravekého sveta</u>	<i>- zberač - lovec - roľník - lovec doby medenej</i>	<i>Žiak na časovej priamke vyznačí pravek, nakreslí zberača, jeho príbytok, nástroje. Opíše pästný klin, jeho výrobu a použitie, vyrobí primitívny nástroj, opíše duchovnú kultúru, na mape ukáže praveké nálezy v SR, z exponátov v múzeu pripraví rozprávanie o lokalite Mnešice. Na mape ukáže krajinu úrodného polmesiaca, uvedie 4 objavy neolitu, napíše príbeh zo života najstarších roľníkov v odbornej literatúre, na internete nájde informácie o Ótzim, rozozná zbrane a nástroje ľudí z medenej doby. Uvedie 4 hlavné riečne civilizácie, pripraví</i>	<i>ENV</i>

		<i>referát o jednej z nich.</i>	
<u>Obrazy starovekého sveta</u>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>mestský štát</i> - <i>písmo</i> - <i>aténska demokracia</i> - <i>Perikles</i> - <i>Olympijské hry</i> - <i>Vec verejná</i> - <i>Markus Aurélius</i> - <i>Laugarício</i> - <i>Gerulata, Iža, Carnuntum</i> - <i>roľník,</i> - <i>remeselník,</i> - <i>obchodník</i> - <i>škola</i> - <i>staroveké divy sveta</i> 	<p><i>Ukáže polohu starovekého Grécka, na časovej priamke vyznačí obdobie jeho existencie. Vymenuje najstaršie druhy písma, uvedie význam písma pre spoločnosť najstarších štátov, uvedie ďalšie poznatky obyvateľov najstarších štátov, ktoré nám slúžia dodnes, prerozpráva 1 grécku báj.</i></p> <p><i>Opíše formu vlády v Sparte a Aténach, svojimi slovami vysvetlí pojem demokracia, opíše každodenný život ľudí.</i></p> <p><i>Opíše spôsob života a formu vlády za Perikla, pracuje s histor. písomn. prameňom v učebnici, pripraví nástenku s obrázkami Akropoly.</i></p> <p><i>Opíše udalosť vzniku Maratónskeho behu, vymenuje športové disciplíny starovekých OH, okolnosti priebehu, spôsob oceňovania víťazov, porovná ich so súčasnými, na internete nájde informácie o slovenských medailistoch na OH.</i></p> <p><i>Opíše polohu Itálie, ukáže na mape, vymenuje jednotlivé skupiny obyvateľstva, porovná ich postavenie, vymenuje 3 inštitúcie, ktoré si občania vytvorili na riadenie štátu.</i></p> <p><i>Podľa mapy opíše premenu republiky na ríšu, uvedie 2 príčiny konfliktov a rozporov v ríms. republike.</i></p> <p><i>Uvedie 2 rozdiely medzi rímskou republikou a rímskym cisárstvom, v odbornej literatúre nájde spojitost' medzi Markom Auréliom a Slovenskom, vysvetlí význam nápisu v Laugaríciu, nakreslí plán rímskeho vojenského tábora, nájde informácie o tábore v Rusovciach, vysvetlí pojem Limes Romanus a uvedie príčiny budovania na strednom Dunaji.</i></p> <p><i>Na časovej priamke vyznačí obdobie existencie rímskeho kráľovstva, republiky, ríše, založenie mesta Rím, pracuje s výučbovým programom Krížom krážom storočiami</i></p> <p><i>Uvedie 1 spoločný znak gréckej a rímskej školy, opíše dôležitosť gréckej a rímskej kultúry pre vytvorenie európskej kultúry.</i></p> <p><i>Pripraví projekt o jednom zo 7 starovekých divov sveta.</i></p>	<p><i>MUV</i></p> <p><i>RLK</i></p> <p><i>MDV</i></p>
<u>Svetové náboženstvá</u>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Starý zákon</i> - <i>Nový zákon</i> - <i>korán</i> 	<p><i>Ukáže územie, kde kresťanstvo vzniklo, uvedie jeho korene, rozdiel medzi Starým a Novým zákonom, príčiny prenasledovania kresťanov v Rímskej ríši.</i></p> <p><i>Opíše okolnosti vzniku islamu, uvedie, čím arabská kultúra obohatila európsku.</i></p>	<p><i>MUV</i></p>
<u>Obrazy stredovekého</u>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>kresťanstvo</i> 	<p><i>Uvedie 2 príčiny rozpadu Rímskej ríše, letopočet zániku Západorímskej ríše, cieľ politiky</i></p>	

<p>sveta</p>	<p>- Islam</p>	<p><i>Justiniána, kultúrny odkaz Byzantskej ríše.</i> <i>Ukáže rozsah za Merovejovcov a Karolovcov, opíše podľa atlasu, porozpráva o Karolovi Veľkom, o kult. vklade Franskej ríše, nakreslí falc – sídlo</i> <i>Ukáže rozsah, uvedie cieľ výbojov arabských kalifov.</i> <i>Predvedie skladanie vazalského sľubu, pomocou pís. prameňa opíše povinnosti vazala, opíše život poddaného, vysvetlí pojem léno.</i> <i>S pomocou modelu opíše hrad, jednotlivé jeho časti a ich dôležitosť, opíše život jeho obyvateľov, prerozpráva 1 povesť o slovenskom hrade podľa vlastného výberu, vytvorí ilustrácie k svojmu rozprávaniu, zahrá pasovanie za rytiera, opíše život v meste, uvedie 2 príčiny oddelenia remeselníkov od roľníkov.</i> <i>Zdôvodní, prečo sa kláštory stali postupne hospodárskymi a kultúrnymi centrami, na mape ukáže najstaršie európske univerzity, zhodnotí ich význam.</i></p>	
	<p>- tri ríše raného stredoveku - prepožičanie pôdy - každodenný život - vzdelanie</p>	<p><i>Uvedie 2 príčiny rozpadu Rímskej ríše, letopočet zániku Západorímskej ríše, cieľ politiky</i> <i>Justiniána, kultúrny odkaz Byzantskej ríše.</i> <i>Ukáže rozsah za Merovejovcov a Karolovcov, opíše podľa atlasu, porozpráva o Karolovi Veľkom, o kult. vklade Franskej ríše, nakreslí falc – sídlo</i> <i>Ukáže rozsah, uvedie cieľ výbojov arabských kalifov.</i> <i>Predvedie skladanie vazalského sľubu, pomocou pís. prameňa opíše povinnosti vazala, opíše život poddaného, vysvetlí pojem léno.</i> <i>S pomocou modelu opíše hrad, jednotlivé jeho časti a ich dôležitosť, opíše život jeho obyvateľov, prerozpráva 1 povesť o slovenskom hrade podľa vlastného výberu, vytvorí ilustrácie k svojmu rozprávaniu, zahrá pasovanie za rytiera, opíše život v meste, uvedie 2 príčiny oddelenia remeselníkov od roľníkov.</i> <i>Zdôvodní, prečo sa kláštory stali postupne hospodárskymi a kultúrnymi centrami, na mape ukáže najstaršie európske univerzity, zhodnotí ich význam.</i></p>	<p>MUV ENV MDV</p>

Použité skratky:

Multikultúrna výchova – MUV

Mediálna výchova – MDV

Osobnostný a sociálny rozvoj – OSR

Environmentálna výchova – ENV

Dopravná výchova – DOV

Ochrana života a zdravia – OZO

Tvorba projektu a prezentačné zručnosti – TBZ

Regionálna výchova a tradičná ľudová kultúra – RLK

Finančná gramotnosť - FJ

PRIEREZOVÉ TÉMY :

Enviromentálna výchova – výchova k ochrane archeologických a iných lokalít, na ktorých sa nachádzajú historické pamiatky, význam a účel ochrany a zveľad'ovania prírodného a kultúrneho dedičstva

Mediálna výchova – sprostredkovanie informácií o historických prameňoch na území Slovenskej republiky, o múzeách a iných kultúrnych zariadeniach, v ktorých sa žiaci zoznámia s historickým materiálom.

Multikultúrna výchova – výchova k akceptácii kultúrnej a inej rôznorodosti, k tolerancii a medzikultúrnemu porozumeniu. Výchova k empatii, na základe historických informácií žiaci lepšie pochopia multietnickosť a kultúrne dedičstvo jednotlivých národov

Regionálna výchova a tradičná ľudová kultúra vedie žiakov k vedomiu príslušnosti k svojmu regiónu, učia sa poznávať a vážiť si jeho osobitosti a vedieť ich sprostredkovať ľuďom, ktorí na tomto území nežijú.